

Sygn. akt III PK 211/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa M.K.

przeciwko Państwowej Wyższej Szkole [...] im. [...] w J.

o przywrócenie do pracy i zapłatę odszkodowania z tytułu mobbingu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 listopada 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P.

z dnia 13 lipca 2018 r., sygn. akt III Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. wyrokiem z dnia 13 lipca 2018 r. oddalił apelację powódki M.K. od wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 3 kwietnia 2018 r. oddalającego wniesione przez nią powództwo przeciwko Państwowej Wyższej Szkole [...] w J. o przywrócenie do pracy oraz o zapłatę odszkodowania z tytułu mobbingu.

W złożonej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powódka powołała się na obie jej podstawy z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., zarzucając naruszenia przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy - art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 49 k.p.c. i art. 54 k.p.c., art. 380 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w

związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 212 § 1 k.p.c. w związku z art. 217 § 1 k.p.c., a w podstawie naruszenie prawa materialnego podniosła zarzut naruszenia art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 18^{3a} § 1 k.p. i art. 18^{3e} § 1 k.p. i art. 94³ § 2 k.p.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez przywrócenie jej do pracy, ewentualnie o zasądzenie na jej rzecz odszkodowania w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka uzasadniła oczywistą zasadnością wobec uchybień jakich dopuścił się Sąd drugiej instancji, polegających na błędnej wykładni przepisów prawa oraz szeregu innych uchybień w zakresie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wydane w sprawie rozstrzygnięcie. Sąd drugiej instancji zupełnie zignorował podnoszoną przez nią w apelacji okoliczność, iż ławnikiem w sprawie była pracownica pozwanej, a powódka dowiedziała się o tym dopiero po zamknięciu przewodu sądowego. W ocenie powódki, zatrudnienie u pozwanej orzekającego w sprawie ławnika niewątpliwie powoduje uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, chociażby wynikającą z samego faktu nawiązania stosunku pracy i podległości służbowej. Ponadto Sądy obu instancji rażąco naruszyły przepisy postępowania, pozbawiając ją możliwości przedstawiania dowodów na poparcie swoich twierdzeń, a w szczególności nie miała możliwości wykazania, że kilka lat wcześniej wytoczyła sprawę o mobbing i wówczas biegły stwierdził, iż zachowania tego samego mobbera (kierownika powódki) spowodowały uszczerbek na jej zdrowiu, który obecne ataki tylko pogłębiły.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej od rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i nie obejmuje merytorycznego rozpatrywania skargi kasacyjnej. W razie stwierdzenia, że występuje co najmniej jedna z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2017 r., V CSK 86/17, LEX nr 2360541).

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Strona wnosząca skargę kasacyjną, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Ponadto skarga kasacyjna jest środkiem odwoławczym od orzeczeń sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że kontrola kasacyjna dokonywana przez Sąd Najwyższy obejmuje stosowanie prawa - procesowego i materialnego - przez sąd

drugiej instancji, jeśli zaś chodzi o naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji, to mogą one być wytykane w apelacji.

Wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może zatem uzasadniać zarzut nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, albowiem Sąd Najwyższy rozpatrując skargę kasacyjną nie jest władny w ramach bezpośredniej kontroli instancyjnej badać ważności (nieważności) postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie takie - mające jednak charakter pośredni - jest natomiast możliwe w sytuacji, gdy skarżący w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuca sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. W takiej jednak sytuacji wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien opierać się o przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwzględnieniem, że powołanie się na tę przesłankę zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd o oczywistej zasadności skargi, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2014 r., II PK 30/14, LEX nr 2026393; z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca uzasadniła potrzebę rozpatrzenia jej skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. podnosząc, że skarga kasacyjna jest uzasadniona wobec nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji w następstwie rozpoznania sprawy przez Sąd pierwszej instancji z udziałem ławnika M.T., co do której zachodziły uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności. M.T. w czasie orzekania w sprawie powódki była bowiem pracownicą pozwanej, która po zwolnieniu powódki przejęła cały jej zakres obowiązków. W niniejszej sprawie nie można jednak przyjąć zasadności zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. wobec nierozpoznania przez Sąd Okręgowy zarzutu nieważności postępowania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opartego na naruszeniu art. 379 pkt 4 k.p.c. w

związku z art. 49 k.p.c. w następstwie rozpoznania sprawy przez Sąd Rejonowy w J. z udziałem ławnika M.T., co do której zachodziły uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c.). Natomiast w myśl art. 379 pkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. O podstawach wyłączenia sędziego z mocy ustawy stanowi natomiast art. 48 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy: 1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki; 2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia; 3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli; 4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron; 5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator; 6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia. Wobec powyższego przyczyna wyłączenia, na którą powołuje się skarżąca może być podstawą wyłączenia jedynie na podstawie art. 49 k.p.c., według którego sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Z zestawienia powyższych przepisów w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. dotyczy tylko udziału sędziego wyłączonego z mocy ustawy, a nie podlegającego wyłączeniu na wniosek strony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 r., I PK 132/11, LEX nr 1215260, z dnia 9

stycznia 2014 r., V CZ 81/13, LEX nr 1427290). Do przesłanek wyłączenia sędziego z mocy ustawy nie jest zaś zaliczane prowadzenie sprawy przez sędziego, który podlegałby wyłączeniu na podstawie art. 49 k.p.c. Jedynie rozpoznanie sprawy z naruszeniem art. 50 § 3 k.p.c. przez sędziego, co do którego zapadło orzeczenie o jego wyłączeniu lub wnioski o wyłączenie oparte na podstawie art. 49 k.p.c. nie został w ogóle rozpoznany, należy uznać za rozpoznanie sprawy przez sędziego wyłączanego z mocy ustawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2016 r., II CZ 98/16, LEX nr 2148631). Tym samym, powołanie się przez skarżącą na zarzut nieważności postępowania oparte na art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 49 k.p.c. jest bezzasadny.

Ponadto, wbrew podnoszonym przez skarżącą zarzutom, Sąd Okręgowy rozpoznał zarzut apelacji odnoszący się do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji i w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyjaśnił, iż podnoszone twierdzenia, że jeden z pracowników pozwanej jest ławnikiem w Sądzie Pracy w J., nie powodują by w sprawie doszło do naruszenia art. 49 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego, skarżąca nie wykazała, aby okoliczność ta miała jakiegokolwiek odniesienie do bezstronności sędziego i skutkowała nierównym traktowaniem stron. Uzupełniając należy dodać, że z akt niniejszej sprawy wynika, iż w żadnej z sześciu rozpraw, które odbyły się przed Sądem Rejonowym nie uczestniczyła jako członek składu orzekającego ławnik M.T., co do której bezstronności ma wątpliwości skarżąca.

Skarżąca zarzuciła także, że Sądy obu instancji rażąco naruszyły przepisy postępowania, pozbawiając ją możliwości przedstawiania dowodów na poparcie swoich twierdzeń, a w szczególności nie miała ona możliwości wykazania, że kilka lat wcześniej wytoczyła sprawę o mobbing i wówczas biegły stwierdził, iż zachowania tego samego mobbera i kierownika skarżącej spowodowały uszczerbek na jej zdrowiu, który obecne ataki tylko pogłębiły. Natomiast, w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo oddalił wnioski dowodowe skarżącej, między innymi o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu psychiatrii na okoliczność powstania uszczerbku na jej zdrowiu, sporządzonej w sprawie IV P (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w J., gdyż w świetle ostatecznie

sprecyzowanego przez skarżącą żądania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i rozstrój zdrowia związany z mobbingiem, trwającym od kwietnia 2015 r., nie było podstaw do dopuszczenia powyższych dowodów bowiem te działania mobbingowe obejmowały inny okres i nie miały znaczenia dla niniejszej sprawy.

Tymczasem podniesione w podstawach skargi zarzuty naruszenia prawa procesowego dla ich zasadności powinny wskazywać, jakie znaczenie dla wyniku sprawy miałyby ich ewentualne naruszenie przez Sąd i skutkować naruszeniem prawa materialnego. W skardze kasacyjnej brak jest takich elementów. Z tych względów trudno przyjąć, by podstawa kasacyjna związana z zarzutami naruszenia przepisów postępowania była zasadna, a skarga oczywiście uzasadniona. Podkreślenia także wymaga, że skarżąca w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów, mieszczącą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącą w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Z tych względów, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

as